

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

Η ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΚΟΝΙΚΛΟΤΡΟΦΙΑΣ

6.1. Γενικά

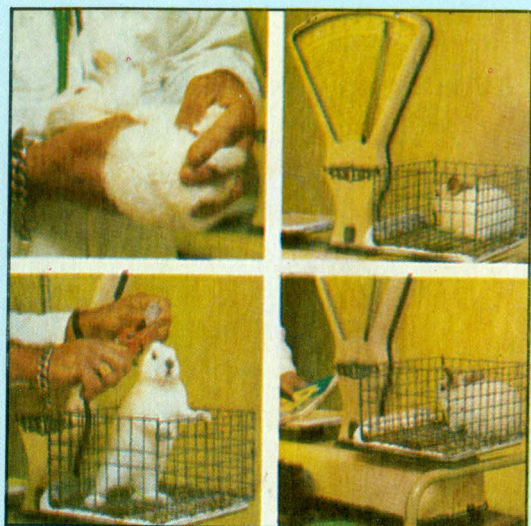
Κάθε κονικλοτροφική εκμετάλλευση επιχειρηματικής μορφής πρέπει να τηρεί στοιχεία με τις ποσότητες και τις τιμές των συντελεστών παραγωγής - ζώα, πρώτες ύλες, εργασία κ.ά. - και των παραγομένων προϊόντων, καθώς και με τα έξοδα και τα έσοδά της, όχι μόνο για τον προσδιορισμό του κέρδους της ή της ζημιάς της, αλλά και για τον έλεγχο των αποδόσεών της και τη βελτίωση της παραγωγικότητάς της.

Η ακριβής τήρηση των στοιχείων παραγωγής και ο υπολογισμός των αποδόσεων των εκτρεφόμενων κουνελιών μιας εκμετάλλευσης, μαζί με αντίστοιχα συγκριτικά στοιχεία προτύπων αποδόσεων, δίνουν τη δυνατότητα της σύγκρισης μεταξύ τους και της διαπίστωσης τυχόν αποκλίσεων, πράγμα που υπαγορεύει τον έλεγχο των συντελεστών και των συνθηκών παραγωγής και οδηγεί στη βελτίωση των αποδόσεων.

6.2. Τα στοιχεία παραγωγής

Τα στοιχεία που είναι αναγκαία να τηρούνται από τις κονικλοτροφικές εκμεταλλεύσεις είναι:

- Ο αριθμός και η αξία των κουνελιών αναπαραγωγής.
- Ο αριθμός των εισερχομένων νέων κουνελιών αναπαραγωγής.
- Η ποσότητα και η αξία της τροφής που καταναλώνεται από κάθε κατηγορία κουνελιών και συνολικά.
- Τα στοιχεία ελέγχου των αποδόσεων (βλέπε Κεφάλαιο Δεύτερο, παραγρ. 2.4).
- Η ποσότητα και η αξία της εργασίας (ιδίου κονικλοτρόφου και μελών τη οικογενείας του καθώς και τρίτων).
- Η αξία των φαρμάκων, απολυμαντικών, εντομοκτόνων και απορρυπαντικών.
- Η ποσότητα και η αξία του ηλεκτρικού ρεύματος.
- Οι διάφορες δαπάνες (αμοιβή κτηνιάτρου, τηλεφωνικά τέλη, μεταφορικά κ.ά.)
- Οι δαπάνες συντήρησης και επισκευών των κτιριακών και μηχανολογικών εγκαταστάσεων.
- Το κεφάλαιο επενδύσεων (αξία κτιρίων, εξοπλισμού, ζώων αναπαραγωγής).
- Οι τόκοι των κεφαλαίων.
- Οι αποσβέσεις των κεφαλαίων.

Εικ. 6.2. Ο έλεγχος του βάρους και η σήμανση των κουνελιών είναι αναγκαία για τον έλεγχο των αποδόσεών τους

- Ο αριθμός των θανάτων των κουνελιών κατά κατηγορία ζώων και των απομακρυσμένων ακαταλλήλων κουνελιών αναπαραγωγής.
- Ο αριθμός, το βάρος και η αξία των πωλουμένων κουνελιών κρεατοπαραγωγής.
- Ο αριθμός και η αξία των πωλουμένων κουνελιών αναπαραγωγής.
- Τα διάφορα έσοδα από παραπροϊόντα ή υποπροϊόντα (δέρματα και κοπριά).

Η τήρηση όλων αυτών των στοιχείων απαιτεί, φυσικά, αρκετό χρόνο και, γι' αυτό, η τήρηση όλων ή μερικών από αυτά εξαρτάται από το χρόνο που διαθέτει ο κονικλοτρόφος γι' αυτή την εργασία και, ασφαλώς, από τη θέλησή του. Όμως οπωσδήποτε, ο κονικλοτρόφος πρέπει να τηρεί τα στοιχεία εκείνα που είναι απαραίτητα για τον υπολογισμό του κόστους παραγωγής και για την εκτίμηση της βελτίωσης των βασικών αποδόσεων των ζώων στην πορεία του χρόνου.

6.3. Τα στοιχεία αποδόσεων των ζώων

Από τα ζωοτεχνικά στοιχεία της προηγούμενης παραγράφου μπορούν να υπολογιστούν οι διάφορες αποδόσεις των κουνελιών, που παρουσιάζονται στον πίνακα 6.3. Για τις αποδόσεις αυτές δίνονται οι ελάχιστες ή μέγιστες τιμές τους, με βάση τα δεδομένα άλλων χωρών, που πρέπει να ξεπερνιούνται ή να μην ξεπερνιούνται αντίστοιχα, για να είναι μια κονικλοτροφική εκμετάλλευση επιχειρηματικής μορφής επιτυχής.

Πίνακας 6.3

Στοιχεία αποδόσεων των κουνελιών (Μέσοι όροι το έτος)

Είδος απόδοσης	Τιμές-αριθμοί
1. Χρονικό διάστημα μεταξύ δύο διαδοχικών τοκετών, σε ημέρες, μικρότερο των:.....	60 ημερών
2. Αριθμός τοκετών ανά κουνέλα ετησίως μεγαλύτερος των:.....	6 τοκετών
3. Αριθμός γεννωμένων κουνελιών ανά κουνέλα και ανά τοκετό μεγαλύτερος των:.....	8 κουνελιών
4. Αριθμός απογαλακτιζομένων κουνελιών ανά κουνέλα και ανά τοκετό μεγαλύτερος των:.....	7 κουνελιών
5. Αριθμός αναπτυσσομένων-παχυνομένων κουνελιών ανά κουνέλα ετησίως μεγαλύτερος των:.....	35 κουνελιών
6. Θνησιμότητα κουνελιών επί τοις %:	
– ενθλίκων αναπαραγωγής, κατά έτος, μικρότερη του:.....	10%
– θηλαζόντων, από τη γέννηση ως τον απογαλακτισμό τους, μικρότερη του:.....	15%
– αναπτυσσομένων - παχυνομένων, από τον απογαλακτισμό ως το τέλος της ανάπτυξης-πάχυνσης, μικρότερη του:.....	5%
– Ολική θηλαζόντων-αναπτυσσομένων-παχυνομένων, από τη γέννηση ως το τέλος της ανάπτυξης-πάχυνσής τους, μικρότερη του:..	20%
7. Ηλικία απογαλακτισμού κουνελιών σε ημέρες μικρότερη των:.....	30 ημερών
8. Μέσο ζωντανό βάρος καθενός κουνελιού κατά τον απογαλακτισμό (ηλικίας 28 ως 30 ημερών) μεγαλύτερο των:.....	450 γραμμ.
9. Μέσο ζωντανό βάρος καθενός κουνελιού ηλικίας 11 εβδομάδων κατά τη σφαγή μεγαλύτερο των:...	2.400 γραμμ.
10. Συντελεστής εκμετάλλευσης τροφής (χιλιόγραμμα τροφής ανά 1 χιλιόγραμμο κρέατος ζωντανού βάρους) των κουνελιών κρεατοπαραγωγής:	
– από τον απογαλακτισμό ως το τέλος της πάχυνσης μικρότερος του:.....	3,2
– από τη γέννησή τους ως το τέλος της πάχυνσής τους, συμπεριλαμβανομένης και της τροφής των γονέων τους, μικρότερος του:.....	4

6.4. Ο πληθυσμός των κουνελιών μιας κονικλοτροφικής εκμετάλλευσης

Οι αποδόσεις των κουνελιών δεν αναφέρονται μόνο στα ζώα αυτά καθ' αυτά, αλλά συσχετίζονται και με χρονικά διαστήματα στις περισσότερες περιπτώσεις, κατά κανόνα ενός έτους. Εξάλλου τα οικονομικά αποτελέσματα μιας κονικλοτροφικής εκμετάλλευσης υπολογίζονται επί ετήσιας βάσης.

Οι υπολογισμοί αυτοί γίνονται με βάση τον πληθυσμό των ενηλίκων κουνελιών αναπαραγωγής, που υπήρχε κατά τη διάρκεια του έτους και τον αριθμό των κουνελιών που παράχθηκε κατά το ίδιο έτος. Προς χάριν της ακρίβειας των αριθμών και των υπολογισμών αυτών δίνονται οι παρακάτω επεξηγήσεις για τους αριθμούς των κουνελιών της εκμετάλλευσης:

- α. Ο αριθμός των κουνελών (ή κούνελων) σε ενέργεια** κατά τη διάρκεια του έτους είναι ίσος με τον αριθμό των κουνελών (ή κούνελων) που υπήρχε την 1η ημέρα του έτους αυτού, μείον τον αριθμό των κουνελών (ή κούνελων) που ψόφησαν και τον αριθμό των ακαταλλήλων κουνελών (ή κούνελων) που απομακρύνθηκαν και συν τον αριθμό των νεαρών κουνελών (ή κούνελων) που εισήχθησαν στην αναπαραγωγή κατά το ίδιο χρονικό διάστημα.
- β. Ο αριθμός των τοκετών των κουνελών** το έτος, είναι ίσος με το σύνολο των τοκετών που συνέβησαν το έτος αυτό.
- γ. Ο αριθμός των γεννηθέντων κουνελιών** το έτος είναι ίσος με το σύνολο των κουνελιών που γεννήθηκαν κατά το έτος αυτό.
- δ. Ο αριθμός των απογαλακτισθέντων κουνελιών** το έτος είναι ίσος με το σύνολο των κουνελιών που απογαλακτίστηκαν το έτος αυτό. Ο αριθμός αυτός μπορεί να περιλαμβάνει κουνέλια που γεννήθηκαν στο τέλος του προηγούμενου έτους ή να μη περιλαμβάνει εκείνα τα κουνέλια που γεννήθηκαν στο τέλος του έτους αυτού.
- ε. Ο αριθμός των κουνελιών παχύνσεως - ανάπτυξης** το έτος είναι ίσος με τον αριθμό των κουνελιών που περάτωσαν την πάχυνσή τους ή την ανάπτυξή τους και διατέθηκαν κατά το έτος αυτό. Ο αριθμός αυτός μπορεί να περιλαμβάνει κουνέλια που γεννήθηκαν ή απογαλακτίστηκαν στο τέλος του προηγούμενου έτους ή να μη περιλαμβάνει εκείνα που γεννήθηκαν ή απογαλακτίστηκαν στο τέλος του έτους αυτού. ~ς αυτού.
- στ. Οι αριθμοί των θανάτων των κουνελιών, των απομακρυνθέντων ακατάλληλων κουνελιών αναπαραγωγής και των εισαχθέντων στην αναπαραγωγή νεαρών κουνελιών** το έτος, είναι ίσος με

τους αριθμούς αυτών που συνέβησαν κατά το έτος αυτό.

- ζ. **Οι ποσότητες της τροφής που καταναλώθηκαν** και των άλλων συντελεστών παραγωγής το έτος, αφορούν αυτές που χρησιμοποιήθηκαν το έτος αυτό.

6.5. Υπολογισμός αποδόσεων των κουνελιών

Με βάση τα τηρούμενα στοιχεία παραγωγής σε μια κοινικλοτροφική εκμετάλλευση μπορούν να υπολογιστούν οι παρακάτω αποδόσεις των κουνελιών.

α. Ο αριθμός των τοκετών

Ο μέσος όρος των τοκετών ανά κουνέλα το έτος βρίσκεται με τον τύπο:

$$\text{Αριθμός τοκετών ανά κουνέλα το έτος} = \frac{\text{Αριθμός τοκετών το έτος}}{\text{Αριθμός κουνελών το έτος}}$$

Ο αριθμός των κουνελών το έτος και ο αριθμός των τοκετών το έτος, που λαμβάνονται υπόψη στους υπολογισμούς, είναι αυτοί που ορίζονται στις παραγράφους 6.4.α. και 6.4.β. αντίστοιχα.

β. Το χρονικό διάστημα μεταξύ δύο διαδοχικών τοκετών

Το χρονικό διάστημα μεταξύ δύο διαδοχικών τοκετών, κατά μέσο όρο, για το σύνολο των κουνελών το έτος, υπολογίζεται με τον τύπο:

$$\text{Χρονικό διάστημα μεταξύ δύο διαδοχικών τοκετών} = \frac{365 \text{ ημέρες}}{\text{Αριθμός τοκετών το έτος}}$$

γ. Ο αριθμός των γεννηθέντων κουνελιών ανά κουνέλα και τοκετό το έτος.

Ο αριθμός αυτός βρίσκεται με τον τύπο:

$$\begin{aligned} \text{Αριθμός γεννηθέντων κουνελιών ανά κουνέλα και τοκετό το έτος} = \\ = \frac{\text{Αριθμός γεννηθέντων κουνελιών το έτος}}{(\text{Αριθμός κουνελών το έτος}) \cdot (\text{Αριθμός τοκετών το έτος})} \end{aligned}$$

Ο αριθμός των κουνελών το έτος και ο αριθμός των γεννηθέντων κουνελιών το έτος, που λαμβάνονται υπόψη στους υπολογισμούς, είναι αυτοί που ορίζονται στις παραγράφους 6.4.α και 6.4.γ. αντίστοιχα.

Με παρόμοιο τύπο βρίσκεται και ο αριθμός των απογαλακτισθέντων κουνελιών ανά κουνέλα και τοκετό το έτος.

δ. Ο αριθμός των αναπτυχθέντων - παχυνθέντων κουνελιών ανά κουνέλα το έτος.

Ο αριθμός των αναπτυχθέντων - παχυνθέντων κουνελιών ανά κουνέλα το έτος, κατά μέσο όρο, βρίσκεται με τον τύπο:

$$\begin{aligned} \text{Αριθμός αναπτυχθέντων - παχυνθέντων κουνελιών ανά κουνέλα το έτος} &= \\ &= \frac{\text{Αριθμός αναπτυχθέντων - παχυνθέντων κουνελιών το έτος}}{\text{Αριθμός κουνελών το έτος}} \end{aligned}$$

Ο αριθμός των κουνελιών το έτος και ο αριθμός των αναπτυχθέντων - παχυνθέντων κουνελιών το έτος είναι αυτοί που ορίζονται στις παραγράφους 6.4.α. και 6.4.ε. αντίστοιχα.

ε. Η θνησιμότητα

Ένας από τους κυριότερους παράγοντες, που επηρεάζουν τις αποδόσεις των κουνελιών και το κόστος παραγωγής του κουνελίσου κρέατος, είναι η θνησιμότητα.

Η θνησιμότητα συμβαίνει στα ενήλικα αναπαραγωγής, θηλάζοντα και αναπτυσσόμενα - παχυνόμενα κουνέλια.

Η θνησιμότητα υπολογίζεται με τον τύπο:

$$\text{Θνησιμότητα \%} = \frac{\text{Αριθμός θανάτων}}{\text{Αρχικός αριθμός κουνελιών που αφορά}} \times 100$$

Οι αρχικοί αριθμοί κουνελιών, που λαμβάνονται υπόψη στους υπολογισμούς, είναι αυτοί που ορίζονται στις παραγράφους 6.4.α., 6.4.γ. και 6.4.δ. για τα ενήλικα αναπαραγωγής, τα γεννηθέντα και θηλάζοντα και τα απογαλακτισθέντα και αναπτυσσόμενα - παχυνόμενα κουνέλια αντίστοιχα, ανάλογα με την περίπτωση της θνησιμότητας.

στ. Ο συντελεστής εκμετάλλευσης της τροφής

Η ποσότητα της τροφής που καταναλώνεται από μία κουνέλα και τους άμεσους απογόνους της σε ένα χρόνο εξαρτάται από το μέγεθός της, τον αριθμό των τοκετών το χρόνο, τον αριθμό των κουνελιών ανά τοκετό και το ζωντανό βάρος των κουνελιών κατά το τέλος της πάχυνσης - ανάπτυξης.

Επίσης άλλοι παράγοντες, όπως οι απώλειες της τροφής και η απόδοση της τροφής κ.ά., επηρεάζουν την απαιτούμενη ποσότητα τροφής κατ' έτος.

Ο συντελεστής εκμετάλλευσης της τροφής, που εκφράζει την ποσότητα της τροφής που καταναλώνεται για την παραγωγή ενός χιλιογράμμου κρέατος ζωντανού βάρους, υπολογίζεται με τον τύπο:

$$\text{Συντελεστής εκμετάλλευσης τροφής} = \frac{\text{Βάρος καταναλωθείσης τροφής}}{\text{Ζωντανό βάρος παχυνθέντων κουνελιών}}$$

Ο συντελεστής εκμετάλλευσης της τροφής υπολογίζεται με βάση το ζωντανό βάρος των παχυνομένων κουνελιών και μπορεί να αφορά:

- το διάστημα της πάχυνσης, από του απογαλακτισμού ως το τέλος της πάχυνσης των κουνελιών και
- το διάστημα του θηλασμού και πάχυνσης, από τη γέννηση ως το τέλος της πάχυνσης των κουνελιών, συμπεριλαμβανομένης και της τροφής των γονέων τους.

Τα κουνέλια και οι ποσότητες της τροφής που λαμβάνονται υπόψη στους υπολογισμούς είναι αυτές που αναφέρονται στις παραγράφους 6.4.ε και 6.4.ζ αντίστοιχα.

Ο συντελεστής εκμετάλλευσης της τροφής 3,5 από τα κουνέλια κρεατοπαραγωγής (από τη γέννησή τους ως το τέλος της πάχυνσης) μιας κουνέλας, συμπεριλαμβανομένης και της ποσότητας της τροφής που καταναλώθηκε από την κουνέλα και της αναλογούσης ποσότητας που καταναλώθηκε από τον κούνελο, θεωρείται πολύ καλός.

6.6. Η εργασία

Η κονικλοτροφία είναι κλάδος της κτηνοτροφίας που απαιτεί πολλή εργασία σχετικά με τους άλλους κλάδους.

Σήμερα θεωρείται ότι μια κουνέλα με τους άμεσους απογόνους της απαιτεί εργασία από 5 ως 7 ώρες το χρόνο. Όμως η απαιτούμενη εργασία εξαρτάται από το βαθμό μηχανοποίησης και αυτοματοποίησης των διαφόρων εργασιών και εντατικότητας του προγράμματος αναπαραγωγής και παραγωγής.

Έτσι, με βάση τις απαιτούμενες αυτές ώρες εργασίας ανά κουνέλα το χρόνο, ένας έμπειρος εργάτης μπορεί να εξυπηρετεί μια κονικλοτροφική εκμετάλλευση δυναμικότητας 300 ως 400 κουνελών με τους άμεσους απογόνους τους.

6.7. Η αξία και η απόσβεση του ζωικού κεφαλαίου

Η αξία των κουνελιών αναπαραγωγής κυμαίνεται και εξαρτάται από το βαθμό της επιλογής που εφαρμόζεται σ' αυτά από τον κονικλοτρόφο και τις προσδοκώμενες απ' αυτά αποδόσεις.

Η χρήση των κουνελών σε μια εκμετάλλευση εκτείνεται γενικά στους 10 ως τους 14 τοκετούς, η δε **αναπαραγωγική περίοδος** των γονίμων κουνελών κυμαίνεται από ένα ως δύο χρόνια.

Η προς απόσβεση αξία των κουνελιών (κουνελών και κούνελων) αναπαραγωγής είναι η αρχική αξία των κουνελιών μείον τα έσοδα από πωλήσεις αυτών για κρέας στο τέλος της αναπαραγωγικής

περιόδου. Ο προς απόσβεση αριθμός κουνελιών αναπαραγωγής είναι, πρακτικά, ίσος με το συνολικό αριθμό των νεαρών κουνελιών αναπαραγωγής, που η χρησιμοποίησή τους στην αναπαραγωγή αρχίζει κατά τη διάρκεια της υπόψη αναπαραγωγικής περιόδου.

Η ετήσια απόσβεση της αξίας των ζώων αναπαραγωγής είναι συνάρτηση του ύψους της αξίας αυτών και του χρόνου εντός του οποίου πρέπει αυτή να αποσβεστεί και υπολογίζεται με τον τύπο:

$$\text{Ετήσια απόσβεση ζώων αναπαραγωγής} = \frac{\left(\text{Αρχική αξία κουνελιών αναπαραγωγής} \right) - \left(\text{Έσοδα από πωλήσεις απομακρυνόμενων κουνελιών αναπαραγωγής} \right)}{\text{Διάρκεια αναπαραγωγικής περιόδου σε μήνες}} \times 12$$

6.8. Η απόσβεση των κτιριακών και των μηχανολογικών εγκαταστάσεων

Η αξία των κτιριακών εγκαταστάσεων αποσβένεται σε 15 ως 20 χρόνια και των μηχανολογικών σε 5 ως 10 χρόνια.

Η προς απόσβεση αξία είναι η αρχική αξία των κτιριακών και μηχανολογικών εγκαταστάσεων μείον την τυχόν τελική αξία αυτών

Η ετήσια απόσβεση βρίσκεται με τον τύπο:

$$\text{Ετήσια απόσβεσης} = \frac{\text{Αρχική} - \text{τελική αξία εγκαταστάσεων}}{\text{έτη απόσβεσης}}$$

6.9. Τα επιτόκια και οι τόκοι

Το επιτόκιο διαφέρει ανάλογα με την κατηγορία των κεφαλαίων - κυκλοφοριακού ή παγίου - και, για κάθε κατηγορία αυτών, λαμβάνεται το επιτόκιο που εφαρμόζουν οι τράπεζες και ειδικότερα η Αγροτική Τράπεζα.

Ο τόκος του κυκλοφοριακού κεφαλαίου υπολογίζεται επί του 1/4 του συνολικού απαιτούμενου ποσού για ολόκληρο το χρόνο, επειδή το ποσό αυτό, επανακυκλοφορώντας ανά τρίμηνο, θεωρείται ότι επαρκεί.

6.10. Τα έξοδα και έσοδα μιας κονικλοτροφικής εκμετάλλευσης

Τα έξοδα και τα έσοδα μιας κονικλοτροφικής εκμετάλλευσης υπολογίζονται επί ετήσιας βάσης, όπως συμβαίνει και για τις άλλες κατηγορίες των εκμεταλλεύσεων.

Τα συνολικά έξοδα περιλαμβάνουν:

– Όλες τις λειτουργικές δαπάνες (πρώτες ύλες, εργασία, ηλε-

- κτρικό ρεύμα, εισφορές κ.ά.) που καταβάλλονται σε χρήμα.
- Την αξία της εργασίας του ίδιου του κονικλοτρόφου και των μελών της οικογένειάς του, κατ' εκτίμηση.
 - Τις δαπάνες συντήρησης και συσκευασίας των εγκαταστάσεων.
 - Τους τόκους των ιδίων κεφαλαίων και τις αποσβέσεις του ζωϊκού κεφαλαίου και των κεφαλαίων των κτιριακών και μηχανολογικών εγκαταστάσεων (ή τα ετήσια τοκοχρεωλύσια αν πρόκειται για δάνεια).

Τα συνολικά έσοδα περιλαμβάνουν, τα έσοδα από τις πωλήσεις κουνελιών κρεατοπαραγωγής και αναπαραγωγής καθώς και δερμάτων και κοπριάς.

Η διαφορά μεταξύ των εσόδων και εξόδων είναι το καθαρό ετήσιο κέρδος της εκμετάλλευσης.

6.11. Το κόστος παραγωγής

Το κόστος παραγωγής μιας κονικλοτροφικής εκμετάλλευσης μπορεί να υπολογιστεί με δύο τρόπους, δηλαδή **απολογιστικά ή προϋπολογιστικά**.

α. Το κόστος παραγωγής απολογιστικά

Απολογιστικά το κόστος παραγωγής βρίσκεται από τα στοιχεία των λογαριασμών, που περιλαμβάνουν όλα τα έξοδα, που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο 6.10. Έτσι, όταν υπολογίζεται το κόστος παραγωγής με τη μέθοδο αυτή, έχουν πραγματοποιηθεί οι δαπάνες και έχει δημιουργηθεί και πιθανώς χρησιμοποιηθεί ή διατεθεί το προϊόν. Το κόστος που υπολογίζεται με αυτή τη μέθοδο είναι πραγματικό.

Το κόστος παραγωγής βρίσκεται με τη διαίρεση του συνολικού ποσού των δαπανών, δια της ποσότητας του παραχθέντος προϊόντος. Όμως, όταν σε μια εκμετάλλευση παράγονται περισσότερα του ενός προϊόντα (π.χ. κουνέλια κρεατοπαραγωγής, κουνέλια αναπαραγωγής, δέρματα), τότε από το συνολικό ποσό των εξόδων αφαιρούνται τα έσοδα από τα «δευτερεύοντα» προϊόντα και το κόστος παραγωγής υπολογίζεται για το κύριο προϊόν, διαιρώντας τη διαφορά των εξόδων δια της ποσότητας του κυρίου προϊόντος.

β. Το κόστος παραγωγής προϋπολογιστικά

Πολλές φορές είναι ανάγκη να προσδιοριστεί το κόστος παραγωγής πριν από την πραγματοποίηση των δαπανών παραγωγής και την έναρξη δημιουργίας του προϊόντος, για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με την παραγωγή και διάθεση του προϊόντος. Όταν υπάρχει αυτή η ανάγκη, το κόστος παραγωγής βρίσκεται προϋπολογιστικά, με βάση τα στοιχεία προηγούμενων απολογιστικών κοστολογήσεων και αποδόσεων, που προσαρμόζονται στα νέα τυχόν δεδομένα.